

ЕКСТРЕМАЛЬНІСТЬ І ФОРМИ ЇЇ ПРОЯВУ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми дослідження. В умовах розвитку техногенної цивілізації і глобалізаційних процесів сучасності, все більш інтенсивним і напруженим стає ритм життя людини, що дозволяє говорити вже не про швидкості, а про надшвидкості життєвого ритму, особливо в порівнянні з попередніми епохами. Прискорений темп життя змушує вести мову про «новий» антропологічний тип людини, якій для забезпечення гідного життя собі і своїй сім'ї доводиться затрачувати все більше і більше життєвої енергії. Це спричиняє за собою вірогідність виходу індивіда на грань «нормальним» функціонуванням його нервової системи і тим станом, коли вона не витримує, «впадаючи» в полягання нервових зривів, нервових потрясінь і депресій. Актуальність проблеми посилюється в умовах суспільства перехідного або «транзитного» періоду, коли відбувається руйнування норм соціальної регуляції, що склалися, що приводить до істотного зростання екстремальної поведінки в різних формах її прояву. **Мета дослідження:** визначити відношення до екстремальних проявів в суспільстві та встановленні специфіки цих проявів. **Завдання дослідження:** розглянути онтологічні, антропологічні і соціокультурні підстави екстремальної поведінки індивіда в сучасному суспільстві; визначити об'єктивні умови і суб'єктивні чинники переходу екстриму в екстремальність; обґрунтувати типологію екстремальності в системі відносин «індивід – соціум»; дати класифікацію форм екстремальної поведінки.

Об'єкт дослідження: принципи, підходи, методи, загальнологічні прийоми і поняття. **Предмет дослідження:** форми прояву екстремальності. Екстрим (англ. Extreme - протилежний, що володіє високим ступенем, надмірний, особливий) - видатні, екстраординарні дії, як правило пов'язані з небезпекою для життя. Причини заняття екстримом різні. Для деяких причина заняття полягає в отриманні гранично гострих відчуттів, балансування на межі життя і смерті; для інших - це можливість постійно підтримувати в собі загострене почуття життя. [5] У ряді випадків заняття екстримом є проявом аутоагресії. У сучасному суспільстві існують такі види спорту, які можна називати екстремальними. Вони почали просуватися ще з 1950-х років і є досить популярними і сьогодні. До таких видів спорту відносяться BMX, тріал, скейтбордінг, сноубордінг, парашутизм, скелелазіння, спелеологія, роуп-джампінг. Екстремальні види спорту характеризує високий ступінь небезпеки для життя і здоров'я спортсмена, велика кількість акробатичних трюків, високий рівень адреналіну, який виділяється у спортсмена під час. Зазвичай таких людей називають ненормальними. А вже стрибнути з моста, прив'язаним за мотузку, може далеко не кожен. Саме поняття «екстрим» так і перекладається і означає буквально «екстраординарне». Тобто трохи виходить за звичайні рамки поведінки [3, с. 252 – 255]. Та слово «екстремальність» може бути пов'язаним не лише зі спортом, а також із нашим буденним життям. Кожна людина в побуті, на роботі, на природі може потрапити в такі ситуації, для яких притаманна несподіваність, тривалість та інтенсивність впливу несприятливих факторів навколишнього середовища, а іноді наявність загрози самому життю [4, с. 46 – 50]. Такі ситуації називають екстремальними, тому що вони виходять за межі звичайних. Люди, які опинилися в зоні катастрофи або стихійного лиха, тобто в екстремальних умовах, підлягають впливу різноманітних психотравмуючих факторів, що обумовлені загрозою для життя. Вони відчувають значні емоційні перевантаження, що можуть призводити до розвитку у них різноманітних захворювань. Людина опиняється в екстремальних ситуаціях з різних причин, але частіше за все, це відбувається з власної вини - як результат відсутності досвіду безпечної поведінки в природному та соціальному середовищі або зневага до норм, правил безпеки, непередбачливості або легковажності. В результаті, опинившись у незвичному становищі, коли потрібні рішучі дії, люди виявляються зовсім безпомічними. Прикладом таких ситуацій можуть бути: бури; урагани; циклони; тайфуни; шторми; смерчі; бурі; землетруси; пожежі; перегрівання; переохолодження тощо. При таких екстремальних ситуаціях потрібно дотримуватись певного алгоритму, задля збереження власного життя. У небезпечній ситуації у людини неминуче виникає особливе емоційне напруження або стрес. Вплив стресу на поведінку й можливості особистості надзвичайно індивідуальний. Є люди, які діють найефективніше саме в стані високого емоційного напруження - на екзаменах, відповідальних змаганнях, в небезпечних для життя ситуаціях. А інших подібні ситуації деморалізують. Настає своєрідний психологічний шок - з'являється сильна загальмованість, поспішність, метушливість, нездатність до розумних дій. Щоб витримати стрес, потрібно не боятися його, бути готовим до нього. Для цього необхідно як на роботі, так і в повсякденному житті вчитися володіти собою. Слід контролювати свою поведінку, свою реакцію на все, що може спричинити неадекватні емоції [1]. **Висновки.** Отже, поняття «екстрим» може бути пов'язаним не лише із певним видом спортом, але і з нашим життям. А вже, можна сказати, що ми щодня ризикуємо своїм життям, тому що ми не знаємо що може із нами трапитись у ту чи іншу хвилину. Ми сідаємо щодня у автобус і впевнені, що доберемось до місця призначення без пригод, ходимо до навчальних закладах, на роботу, і впевнені, що нічого не трапиться. Це життя. Може трапитись все, коли ми не очікуємо цього. Філософія екстриму різнопланова. Для багатьох вона полягає в отриманні максимально гострих відчуттів, балансування на межі життя і смерті. Є так само люди, для яких екстрим - це можливість постійно підтримувати в собі загострене почуття життя. Спортсмени зазвичай відрізняються такими рисами, як хоробрість, сильні волевольв'якості, красива фізична форма (незважаючи на велику кількість придбаних травм). Екстримали, які займаються небезпечними видами спорту кожного дня ризикують своїм життям. Наприклад, рифери-люди, які обожають бігати по кришах, високих будівлях тощо. Вони знають, що з ними може трапитись будь що, наприклад, неправильно розрахують силу стрибка через будівлі, «защортаються» тощо. Проте, вони і далі продовжують цим займатись, адже їм це подобається [2, с. 21 – 30].

Список використаних джерел

1. Презентація «Дії людини в екстремальних ситуаціях» Марина Конколович.
2. Чудина Н. В. Онтологічні підстави екстриму / Н. В. Чудина // Вісник СевНТУ. 2006. №78. С. 21 – 30.
3. Чудина Н. В. Можливі форми екстремальності в суспільстві перехідного періоду / Н. В. Чудина // Культура народів Причорномор'я. 2007. № 106. С. 252 – 255.
4. Чудина Н. В. Соціально-філософський аналіз екстремальності / Н. В. Чудина // Вісник СевНТУ. 2008. №86. С. 46 - 50
5. URL: <http://jak.koshachek.com/articles/shho-take-ekstrim-ekstrimalnij-svit.html>